❖ ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของอำเภอ

๑.๑ ความเป็นมาของอำเภอ

สมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ แม่ฮ่องสอนเป็นเพียงชุมชนบ้านป่า มีชาวไทยใหญ่อาศัยอยู่ตามรอยต่อระหว่างประเทศไทยและสหภาพเมียนม่าร์ พื้นที่ส่วนนี้เป็นช่องทางที่กองทัพเมียนม่าร์ ผ่านเพื่อมาตีกรุงศรีอยุธยา และหัวเมืองฝ่ายเหนือของไทยเท่านั้น จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ประมาณปี พ.ศ. ๒๓๗๔ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ ๕ นามว่าพระเจ้ามโหตรประเทศ ได้ให้เจ้าแก้วเมืองมาเป็นนายกอง พร้อมด้วยกำลังพลตรวจชายแดนด้านตะวันตกและจับช้างไว้ใช้การ เจ้าแก้วเมืองมาได้ยกขบวนมาทางทิศใต้ จนถึงสถานที่แห่งหนึ่งริมแม่น้ำปาย เป็นที่ทำเลดีเหมาะสมแก่การตั้งบ้านเรือน จึงได้เรียกประชุมชาวพื้นเมืองให้ตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม และบุกเบิกไร่นา ณ บริเวณนั้น และให้เรียกชื่อบ้านนี้ว่า “บ้านโป่งหมู” หรือ บ้านปางหมู ในปัจจุบัน (เพราะลักษณะเป็นพื้นที่ป่าโปร่งมีหมูป่ามาลงกินดินโป่งชุกชุม) แล้วเลือกพะกาหม่องเป็นผู้นำ จากนั้นเจ้าแก้วเมืองมาร่วมกับพะกาหม่อง ยกขบวนตรวจชายแดน และไล่คล้องช้างต่อไปจนถึงลำห้วยแห่งหนึ่งซึ่งมีช้างชุกชุม สามารถคล้องช้างได้หลายเชือก จึงหยุดพักและตั้งคอกสอนช้างที่ริมห้วยนั้น เมื่อสำรวจพื้นที่โดยรอบพบว่ามีชัยภูมิกว้างขวางเหมาะแก่การตั้งเป็นชุมชนหมู่บ้าน จึงได้รวบรวมราษฎรมาตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นปึกแผ่น และแต่งตั้งให้แสนโกม บุตรเขยของพะก่าหม่องเป็นผู้ใหญ่บ้าน และให้ชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านร่องสอน” ซึ่งต่อมาเพี้ยนเป็น “แม่ฮ่องสอน” สืบมาจนทุกวันนี้ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๙ เกิดการสู้รบในประเทศเมียนม่าร์ ทำให้ชาวไทยใหญ่จากเมืองจ๋ามก่าและเมืองหมอกใหญ่ อพยพเข้ามาอยู่ที่บ้านปางหมูและแม่ฮ่องสอนเพิ่มขึ้น การอพยพครั้งนั้นมีบุคคลสำคัญ ๒ คน คือ เจ้าฟ้าโกหล่านและชานกะเล เมื่อเข้ามาอยู่เมืองไทย ชานกะเลได้ช่วยงานจนเป็นที่รักใคร่ของพะก่าหม่อง จึงได้ยกบุตรสาวคนรองชื่อ นางใส ให้เป็นภรรยา ชานกะเลได้นำครอบครัวลงมาอยู่ที่เมืองกุ๋นลมหรือขุนยวมปัจจุบัน และได้ปกครองเมืองกุ๋นลมเป็นคนแรก ต่อมานางใส ภรรยาถึงแก่กรรม เจ้าฟ้าโกหล่าน จึงยกหลานสาวชื่อ เจ้านางเมี้ย ให้เป็นภรรยาชานกะเล ได้ปกครองเมืองกุ๋นลมเกิดความเจริญรุ่งเรือง และได้ทำการค้ากับประเทศเมียนม่าร์ สามารถส่งค่าตอไม้ให้เจ้านครเชียงใหม่ได้เป็นจำนวนมาก จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๑๗ เจ้าอินทวิชยานนท์ได้แต่งตั้งให้ชานกะเลเป็นพญาสิงหนาทราชา ปกครองเมืองแม่ฮ่องสอนจนถึงแก่กรรม ในปี พ.ศ. ๒๔๒๗ เจ้านางเมี้ยะได้ปกครองเมืองสืบต่อมา และมีการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองหลายคนจนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๔๓ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนยวม เมืองยวมใต้ (แม่สะเรียง) และเมืองปาย ตั้งเป็นเมืองเชียงใหม่ตะวันตก พ.ศ. ๒๔๔๖ เปลี่ยนเป็นบริเวณพายัพเหนือ ขึ้นตรงต่อมณฑลพายัพ และตั้งที่ว่าการเมืองแม่ฮ่องสอน ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๖ ทรงโปรดให้ตั้งเป็นจังหวัดแม่ฮ่องสอน และได้โปรดเกล้าฯให้พระศรสุราชเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดคนแรก จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงได้โอนขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทยจนถึงปัจจุบัน (กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศ ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๔๓ ยกฐานะเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงนำต้นกำเนิดคือร่องน้ำสอนช้าง และช้างตัวเดียวเล่นน้ำ เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด)

๑.๒ คำขวัญอำเภอ

"หนาวสุดหนาว พันเขาเคล้าทะเลหมอก งามล้ำถ้ำปลาน่ามอง ปางตองครองสง่าคู่พระบารมี"

๑.๓ ข้อมูลสภาพทั่วไปและการวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบัน

๑) ที่ตั้ง

ข้อมูลด้านภูมิศาสตร์

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่เลขที่ ๖๔/๑ ถนนปางล้อนิคม ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เป็นระยะทาง ๙๒๔ กิโลเมตร และอยู่ทางทิศเหนือ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจากที่ตั้งศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน ๒.๕ กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ รวมระยะทาง ๙๔ กิโลเมตร

ช่องทางติดต่อค้าขายที่สำคัญมี ๕ ช่องทาง ได้แก่

๑. ช่องทางบ้านห้วยผึ้ง หมู่ที่ ๓ ตำบลห้วยผา ติดต่อกับบ้านแม่ออ หรือนามนหลวง อำเภอหมอกใหม่ จังหวัดดอยก่อ สหภาพเมียนม่าร์ ซึ่งเปิดเป็นจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๙

๒. ช่องทางบ้านรักไทย หมู่ที่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ ติดต่อกับบ้านแม่ออ หรือนามนหลวง อำเภอหมอกใหม่ จังหวัดดอยก่อ สหภาพเมียนม่าร์

๓. ช่องทางบ้านในสอย หมู่ที่ ๔ ตำบลปางหมู ติดต่อกับบ้านนาอ่อน ตำบลสะดอ อำเภอลอยก่อ จังหวัดลอยก่อ สหภาพเมียนม่าร์

๔. ช่องทางบ้านน้ำเพียงดิน หมู่ที่ ๓ ตำบลผาบ่อง ติดต่อกับบ้านใหม่ ตำบลแม่แจ๊ะ อำเภอบอระแคะ จังหวัดลอยก่อ สหภาพเมียนม่าร์

๕. ช่องทางบ้านกลาง หมู่ที่ ๗ ตำบลห้วยโป่ง ติดต่อกับบ้านผาจอง ตำบลแม่แจ๊ะ อำเภอบอระแคะ จังหวัดลอยก่อ สหภาพเมียนม่าร์

ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่ทั้งหมดมีประมาณ ๒,๔๘๓.๑๑๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ ๑,๕๕๑,๙๖๔ ไร่ เป็น

- ภูเขา	๑,๔๑๒,๒๗๐	ไร่	คิดเป็นร้อยละ	๙๑
- พื้นที่ราบ	๑๐๘,๖๓๖	ไร่	คิดเป็นร้อยละ	๗
- พื้นน้ำ	๓๑,๐๔๐	ไร่	คิดเป็นร้อยละ	๒

ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอแม่ฮ่องสอน มีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น โดยในฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนจัด อากาศหนาวจัดในฤดูหนาว และฝนจะตกชุกในฤดูฝน อีกทั้งมีหมอกปกคลุมตลอดทั้งปี ทั้งนี้ มีสาเหตุเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่เป็นหุบเขาสูง มีพื้นที่อยู่บนที่สูงเหนือระดับน้ำทะเล ทำให้มีอุณหภูมิสูงในตอนกลางวันเนื่องจากถูกแสงแดด ส่วนในตอนกลางคืนจะได้รับอิทธิพลจากลมภูเขา ทำให้อากาศเย็นลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเมื่อความร้อนในตอนกลางวันลอยตัวขึ้นปะทะกับความชื้นของอากาศ จึงทำให้เกิดหมอกปกคลุม โดยทั่วไปในตอนกลางคืนสภาพภูมิอากาศจะมีความแตกต่างกัน อย่างชัดเจนทั้ง ๓ ฤดูกาล

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ช่วงระหว่างกลางเดือนกุ มภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคม จะมีอากาศร้อนอบอ้าว

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ช่วงกลางเดือนพฤษภาคม - เดือนตุลาคม จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ทำให้อากาศชุ่มชื้นฝนจะตกชุกมาก ซึ่งจะมีปริมาณน้ำฝนมากที่สุดในเดือนสิงหาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ช่วงเดือนตุลาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุรตะวันออกเฉียงเหนือและความกดอากาศสูงจากประเทศจีน เป็นผลให้อากาศหนาวเย็นมาก

๒) หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่

การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

ส่วนราชการระดับอำเภอ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่และมีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ได้แก่

๑) ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๒) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๓) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๔) สำนักงานประมงอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๕) สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๖) สำนักงานสัสดีอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๗) สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๘) ศูนย์กีฬาและการท่องเที่ยวและนันทนาการอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๙) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

สถานีตำรวจในพื้นที่

๑) สถานีตำรวจภูธรเมืองแม่ฮ่องสอน

๒) สถานีตำรวจภูธรห้วยโป่ง

๓) สถานีตำรวจภูธรหมอกจำแป่

๔) สถานีตำรวจภูธรน้ำเพียงดิน

ส่วนราชการระดับตำบล

แบ่งการปกครองออกเป็น ๖ ตำบล ๖๘ หมู่บ้านโดยเป็นหมู่บ้าน กม. จำนวน ๑๖ หมู่บ้าน และหมู่บ้าน อพป. จำนวน ๕๒ หมู่บ้าน ดังนี้

ลำดับ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	หมู่บ้าน กม	หมู่บ้าน อพป.	พื้นที่ ตร.กม.	จำนวนประชากร (คน)			ครัวเรือน (หลัง)
						ชาย	หญิง	รวม	
๑	ห้วยโป่ง	๑๕	๒	๑๓	๕๑๕	๓,๙๐๘	๓,๗๓๘	๗,๖๔๖	๒,๗๘๒
๒	ผาบ่อง	๑๒	๕	๗	๓๒๔	๕,๓๖๐	๕,๒๔๑	๑๐,๖๐๑	๔,๘๗๗
๓	ปางหมู	๑๓	๔	๙	๓๐๐	๑๐,๐๖๘	๑๐,๑๔๓	๒๐,๒๑๑	๙,๒๑๓
๔	หมอกจำแป่	๙	๓	๖	๒๓๖	๔,๔๐๗	๔,๔๕๓	๘,๘๖๐	๓,๐๐๑
๕	ห้วยผา	๘	-	๘	๖๑๕	๓,๑๔๓	๓,๐๔๐	๖,๑๘๓	๒,๒๑๑
๖	ห้วยปูลิง	๑๑	๒	๙	๔๘๕	๑,๕๓๒	๑,๓๗๘	๒,๙๑๐	๑,๑๒๖
รวม		**๖๘**	**๑๖**	**๕๒**	**๒,๔๗๕**	**๒๘๔๑๘**	**๒๗,๙๙๓**	**๕๖,๔๑๑**	**๒๓,๒๑๐**

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔

นอกจากนี้ยังมีประชากรแฝงที่ไม่อยู่ในระบบทะเบียนราษฎร เช่น ผู้หลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าว ผู้หนีภัยจากการสู้รบ (ผภร.) ฯลฯ

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ประกอบด้วยเทศบาล ๑ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ๖ แห่ง ดังนี้

๑) เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

๒) องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง

๓) องค์การบริหารส่วนตำบลผาบ่อง

๔) องค์การบริหารส่วนตำบลปางหมู

๕) องค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป่

๖) องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยผา

๗) องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยปูลิง

การเมือง

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑ คน

๓) ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ ๕๑ ซึ่งอาศัยอยู่ตามพื้นที่ราบ มีเชื้อสายไทยใหญ่ หรือ “ชาวไต” ซึ่งมีนิสัยรักความสงบ สันโดษและมัธยัสถ์ มีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาและสืบทอดรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดังเดิมเอาไว้อย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ได้แก่ ปกาเกอญอ กะเหรี่ยงแดง ม้ง และมูเซอดำ ปาตอง ลีซอ และจีนยูนาน รวมกันประมาณ ร้อยละ ๔๙ ชาติพันธุ์ปกาเกอญอ คิดเป็น ๓ ใน ๔ ของชาติพันธุ์ทั้งหมด รวมถึงประชากรที่เป็นผู้อพยพหลบหนีภัยจากการสู้รบจากประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนม่าร์มาอยู่ที่ศูนย์พักพิงอีก จำนวนประมาณ ๗,๓๕๒ คน (ที่มา : แบบรายงานจำนวนผู้หนีภัยจากการสู้รบจากเมียนมาร์และผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมาร์ พื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ บ้านใหม่ในสอย ประจำเดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๔)

๔) การศึกษา

สถานศึกษาสังกัด	จำนวนโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต ๑ อำเภอเมืองฯ	๕๕	๔๒๙	๓๘๒	๖,๙๐๐
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๒	๗๗	๙๙	๑,๕๓๙
กรมการศาสนา	๑	-	๒	๓๗
การศึกษานอกโรงเรียน	๑	-	๔๐	๗๗๘
วิทยาลัย	๑	๓๘	๖๐	๘๗๓
มหาวิทยาลัย	๑	๑๖	๒๗	๗๗๙

<u>จำนวนประชากรจำแนกตามระดับการศึกษา</u>

ระดับการศึกษา	เพศ				รวม (คน)	%
	ชาย (คน)	%	หญิง (คน)	%		
ไม่เคยศึกษา	๒,๘๗๓	๒๔.๒	๓,๑๕๒	๒๗.๑	๖,๐๒๕	๒๕.๖
อนุบาล/ศูนย์เด็กเล็ก	๔๕๘	๓.๙	๔๖๒	๔.๐	๙๒๐	๓.๙
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา	๗๙๐	๖.๖	๗๕๖	๖.๕	๑,๕๔๖	๖.๖
จบชั้นประถมศึกษา (ป. ๔, ป. ๗, ป. ๖)	๓,๖๘๑	๓๐.๙	๓,๓๙๙	๒๙,๒	๗,๐๘๐	๓๐.๑
มัธยมศึกษาตอนต้น (มศ. ๑-๓, ม. ๑-๓)	๑,๗๑๗	๑๔.๔	๑,๕๑๔	๑๓.๐	๓,๒๓๑	๑๓.๗
มัธยมศึกษาตอนปลาย (มศ. ๔-๕, ม. ๔-๖, ปวช.)	๑,๖๑๕	๑๓.๖	๑,๓๘๔	๑๑.๙	๒,๙๙๙	๑๒.๗
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	๔๔๒	๓.๗	๓๕๐	๓.๐	๗๙๒	๓.๔
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	๗๑๗	๖.๐	๑,๐๑๐	๘.๗	๑,๗๒๗	๗.๓
สูงกว่าปริญญาตรี	๖๐	.๕	๗๖	.๗	๑๓๖	.๖
รวม	**๑๒,๓๕๓**	**๑๐๐**	**๑๒,๑๐๓**	**๑๐๐**	**๒๔,๔๕๖**	**๑๐๐**

๕) สาธารณสุข

มีการให้บริการ ด้านการสาธารณสุข โดยมีสถานบริการ ดังนี้

ลำดับที่	สถานบริการด้านการสาธารณสุข	จำนวน
๑	โรงพยาบาลศรีสังวาลย์ รายละเอียดดังนี้ - แพทย์ ๓๕ คน - เภสัชกร ๑๓ คน - ทันตแพทย์ ๑๑ คน - พยาบาลวิชาชีพ ๑๖๐ คน - พยาบาลเทคนิค ๑ คน	๑ แห่ง ๑๕๐ เตียง
๒	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล/ชุมชน - โรงพยาบาลส่งเสริมตำบล ๑๖ แห่ง - สถานบริการสาธารณสุขชุมชน ๙ แห่ง - เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ๗๐ คน - อาสาสมัครสาธารณสุข ๑,๐๓๘ คน	๒๕ แห่ง
๓	หน่วยควบคุมโรคติดต่อนำโดยแมลง	๑ แห่ง
๔	สถานบำบัดและรักษาผู้ติดยาเสพติด	๑ แห่ง
๕	ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	๔ แห่ง

โรคระบาดที่สำคัญ

- โรคมาเลเรีย	ช่วงระบาด	เดือนพฤษภาคม - กันยายน
- โรคปอดบวม	ช่วงระบาด	เดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์
- โรคอุจจาระร่วง	ช่วงระบาด	เดือนตุลาคม - เมษายน
- โรคไข้เลือดออก	ช่วงระบาด	เดือนพฤษภาคม - กันยายน
- โรคมือเท้าปาก	ช่วงระบาด	เดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม

๖) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

ประเพณี"ปอยส่างลอง" คือ งานประเพณีบวชลูกแก้วของชาวไทยใหญ่ ซึ่งเป็นการบรรพชาสามเณรเพื่อสืบทอด พระพุทธศาสนาและเพื่อเรียนรู้พระธรรมค้าสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและการสืบทอดประเพณีที่มีมาแต่ดังเดิม โดยชาวไทยใหญ่มีความเชื่อว่า ถ้าลูกชายของตนได้บวชเป็นสามเณร จะได้อานิสงส์ ๘ กัลป์ ถ้าบวชลูกชาย ผู้อื่นเป็นสามเณรจะได้อานิสงส์ ๔ กัลป์ หากได้อุปสมบทลูกของตนเป็นพระภิกษุสงฆ์จะได้อานิสงส์ ๑๒ กัลป์ และหากได้อุปสมบทลูกผู้อื่นจะได้อานิสงส์ ๘ กัลป์ ซึ่งจะจัดงานระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน ของทุกปี ณ ชุมชนและวัดที่มีชาวไทยใหญ่อาศัย รวมทั้งในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ประเพณีแห่จองพารา (งานปอยเหลินสิบเอ็ด) คือประเพณีส่วนหนึ่งในงานเทศกาลออกพรรษาของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน“ จองพารา” เป็นภาษาไทยใหญ่แปลว่า“ ปราสาทพระ” โดยคำว่า“ จอง” มาจากคำว่าพระหรือวระแปลว่าประเสริฐหมายถึงพระพุทธเจ้าส่วนคำว่า“ พรา” หมายถึงเมืองเช่นกรุงพารา ณ สีเป็นต้นฉะนั้นคำที่ถูกต้องคือจองพราหรือซุ้มประสาทรับเสด็จพระพุทธเจ้าและการบูชาจองพาราคือการสร้างปราสาทเพื่อคอยรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่จะเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เทศกาลนี้จะจัดขึ้นระหว่างวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ ถึงวันแรม ๘ ค่ำเดือน ๑๑ หรือในราวเดือนตุลาคมของทุกปีในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและตามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ที่เป็นชาวพุทธโดยกิจกรรมภายในงานชาวบ้านจะช่วยกันสร้างปราสาทจำลองที่เรียกว่าจองพาราประดับไว้ตามบริเวณวัดและบ้านเรือนและแห่ขบวนรูปสัตว์ต่างๆเพื่อแสดงความยินดีที่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับมาในวันขึ้น ๑๓ ค่ำรวมถึงมีตลาดนัดออกพรรษาหรือกาดหลู่ซึ่งมีการจุดตะเกียงและเทียนในตลาดตั้งแต่กลางคืนจนถึงรุ่งเช้าเพื่อให้ชาวบ้านได้จับจ่ายซื้อของเตรียมงานไฟและสำหรับวันขึ้น ๑๔ ค่ำเรียกว่า“ วันดา” โดยพอถึงรุ่งเช้าของวันขึ้น ๑๕ ค่ำจะมีการทำบุญตักบาตรเทโวโรหนะจากวัดพระธาตุดอยกองมูซึ่งตั้งอยู่บนดอยกองมูลงมาสู่วัดม่วยต่อที่อยู่บริเวณเชิงเขาทิวแถวของพระภิกษุสามเณรและประชาชนนับร้อยพันซึ่งจะเรียงรายสองข้างทางเดินลงจากวัดพระธาตุดอยกองมูเพื่อทำบุญตักบาตรท่ามกลางสายหมอกยามเช้าและในช่วงกลางคืนจะมีการจุดประทีปโคมไฟตามบ้านเรือนและวัดวาอารามต่าง ๆ และมีการแห่จองพราซึ่งตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงามนอกจากนี้ในปอยเหลินสิบเอ็ดยังมีการแสดงการละเล่นพื้นเมืองและมหรสพต่าง ๆ เช่นการฟ้อนนกกิ่งกะหร่าก้าลาย (ฟ้อนเจิง) ก้าโตฟ้อนกำเน้อคงกำเบ้อคือผีเสื้อ / คงคือแม่น้ำสาละวิน)

ประเพณีสิบสองมนล่องผ่องไตและงานนมัสการพระธาตุดอยกองมู (ลอยกระทงสวรรค์) สิบสองมนล่องผ่องไตสิบสองมนหมายถึงวันเพ็ญเดือนสิบสองล่องผ่องไตหมายถึงการลอยกระทงของชาวไตหรือไทใหญ่นั่นเองโดยชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จัดประเพณีสิบสองมนล่องผ่องไตบริเวณเชิงสะพานข้ามแม่น้ำปายบ้านปางหมูตำบลปางหมูอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยในงานจะจัดให้มีการประกวด“ ผ่องจองส่างอึกปัก” (กระทงไทยใหญ่) ซึ่งประดิษฐ์เป็นรูปปราสาทภายในประดิษฐานพระอุปคุตและแห่ร่วมขบวนนอกจากนั้นยังมีการประกวดขบวนแห่การประกวด“ นางญิงไต”

(สาวงามไทใหญ่), การประกวดการนุ่งโคไต (แต่งกายชุดไทใหญ่การแสดงทางศิลปวัฒนธรรมต่างๆเพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นรวมทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย

งานนมัสการพระธาตุดอยกองมู (ลอยกระทงสวรรค์) จัด ณ วัดพระธาตุดอยกองมูมีกิจกรรมทำบุญสักการะพระธาตุดอยกองมูและมีกิจกรรมการลอยกระทงสวรรค์โดยติดกระทงไปกับลูกโป่งสวรรค์รวมทั้งการปล่อยโคมลอยเพื่อบูชาพระเกศแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นอกจากนี้ก็มีมหรสพต่าง ๆ ให้ชมด้วยเช่นจ้าดไต (ลิเกไทใหญ่) เป็นต้น

๗) ด้านเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ ๗๕ ของประชากรทั้งหมด ส่วนมากจะทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ จะทำเพื่อการค้าไม่มากนัก และอาชีพบริการ เช่น การท่องเที่ยว การโรงแรม เกสท์เฮ้าส์ และกิจกรรมที่ต่อเนื่อง เป็นต้น

สภาพพื้นที่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน พื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขาสูง พื้นที่ราบสำหรับการเกษตรกรรมมีน้อยมาก ดังนั้นการเพาะปลูกส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ราบระหว่างหุบเขา โดยมีพื้นที่เพื่อการเพาะปลูกพืชทั้งหมดประมาณ ๒๘๙,๑๓๔ ไร่ เมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งจังหวัด มีอัตราส่วนเพียงร้อยละ ๓.๓๙ ของพื้นที่ทั้งหมด โดยมีพื้นที่เพาะปลูกเฉลี่ยประมาณ ๑๑.๔๙ ไร่ ต่อครัวเรือนเกษตรกร พืชที่ปลูกมาก ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวไร่ ถั่วเหลือง กระเทียม ไม้ยืนต้น และพื้นที่เพื่อการเกษตรอื่นๆ ส่วนด้านปศุสัตว์ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนมีสัตว์เลี้ยงที่สำคัญ ได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ แพะ และแกะ สำหรับด้านการประมง มีปลาที่นิยมเพาะเลี้ยงเพื่อเป็นอาหารและการค้า ได้แก่ ปลาตะเพียน ปลายี่สก ปลานิล และปลาดุก การใช้พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร ๒๘๙,๑๓๔ ไร่ จำแนกได้ ดังนี้

- พื้นที่นา ๑๖๕,๕๘๒ ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ ๕๙
- พื้นที่พืชไร่ ๕๙,๖๕๐ ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ ๒๒
- ไม้ผลและไม้ยืนต้น ๓๒,๑๙๘ ไร่ หรือหรือคิดเป็น ร้อยละ ๓
- พืชผัก ๓๑,๗๐๔ ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ ๑๖

รายได้ประชากร

ข้อมูล จปฐ. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จำแนกรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ทั้งอำเภอ

ลำดับ	พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	รวม (คน)	รายได้เฉลี่ย (บาท/คน/ปี)
๑	ห้วยโป่ง	๑,๗๑๕	๕,๐๑๑	๖๓,๖๐๒
๒	ปางหมู	๓,๖๗๖	๗,๑๓๙	๘๓,๒๐๑
๓	ผาบ่อง	๒,๗๕๗	๕,๐๖๘	๗๓,๕๒๒
๔	ห้วยปูลิง	๖๕๔	๒,๓๖๓	๕๑,๒๗๕
๕	หมอกจำแป่	๑,๙๐๗	๔,๑๗๓	๗๙,๓๐๗
๖	ห้วยผา	๑,๓๓๓	๓,๒๓๕	๔๘,๓๘๑
รวม		**๑๐,๙๗๐**	**๒๗,๑๘๑**	**๗๓,๗๗๒**

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

การเกษตร พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง กระเทียม งา กะหล่ำปลี ชา และกาแฟ ซึ่งนอกจากพืชที่กล่าวข้างต้น ยังมีพืชที่มีศักยภาพและตลาดมีความต้องการสูง เช่น ไผ่ กล้วยไม้ อะโวคาโด รวมไปถึงพืชสมุนไพรอย่างขมิ้นชัน เป็นต้น

ลำดับ	พืชเศรษฐกิจ	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (ก.ก/ไร่/ปี)	จำนวนครัวเรือนที่เพาะปลูก
๑	ข้าวนาปี	๒๙,๐๐๒	๔๕๒	๔,๓๐๒
๒	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๑๐,๒๕๔	๖๘๐	๑,๐๙๑
๓	งาดำ	๘๕๗	๙๐	๒๐๙
๔	กะหล่ำปลี	๑,๙๗๒	๔,๔๑๙	๒๓๒
๕	ถั่วเหลือง	๒,๕๘๙	๒๙๗	๕๐๓
๖	กระเทียม	๔,๔๙๖	๑,๕๐๐	๙๔๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน, ๒๕๖๓

การปศุสัตว์

ลำดับที่	ตำบล	จำนวนครัวเรือน	โคเนื้อ	กระบือ	สุกร	ไก่	เป็ด	แพะ	แกะ	สัตว์อื่นๆ
๑	ห้วยปูลิง	๔๓๕	๑,๙๖๕	๑,๐๖๕	๑,๒๕๙	๑๙,๖๑๓	๘๗	๓๐	๐	๕๗๓
๒	ห้วยผา	๗๓๗	๑,๓๗๓	๑,๓๑๔	๓,๑๙๐	๓๐,๑๕๘	๓๖๗	๒๘	๕๖	๔๒๙
๓	หมอกจำแป่	๓๔๑	๓๙๓	๔๐๓	๑,๘๐๖	๑๕,๙๗๗	๒๖๔	๓๙	๐	๑๕๘
๔	ปางหมู	๔๐๒	๕๑๔	๓๙๐	๑,๒๑๓	๔๒,๐๘๗	๕๘๑	๗๖	๑๕	๓๘๓
๕	ผาบ่อง	๕๐๔	๗๘๔	๗๑๙	๑,๘๗๘	๓๒,๗๔๑	๑,๑๕๖	๒๒	๐	๔๒๖
๖	ห้วยโป่ง	๕๙๑	๒,๑๘๐	๑,๓๑๔	๑,๖๑๐	๒๔,๕๙๒	๔๓๑	๒๗	๕	๔๗๘
รวม		**๓,๐๔๔**	**๗,๒๖๑**	**๕,๔๑๐**	**๑๒,๒๕๒**	**๑๖๙,๐๖๕**	**๓,๕๘๘**	**๒๒๙**	**๗๖**	**๒,๖๑๔**

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม ๒๕๖๓

การท่องเที่ยว

ข้อมูลการท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

ตำบลจองคำ ได้แก่

อนุสาวรีย์พระยาสิงหนาทราชา อยู่ต้นถนนขุนลุประพาส พระยาสิงหนาทราชา เดิมชื่อ ชานกะเล เป็นชาวไทยใหญ่ ได้รวบรวมผู้คนตั้งชุมชน ต่อมาพระเจ้าอันทวิชยานนท์เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ได้ยกบรรดาศักดิ์ เป็นพระยาสิงหนาทราชา และแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคนแรก

วัดพระธาตุดอยกองมู ตั้งอยู่บนดอยกองมู อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ประมาณ ๒ กม. เดิมชื่อว่า “วัดปลายดอย” เป็น ปูชนียสถานคู่บ้านคู่เมืองที่สำคัญที่สุด ประกอบด้วยพระธาตุเจดีย์ที่สวยงาม ๒ องค์ พระเจดีย์องค์ใหญ่สร้างโดย “จองต่องสู่” เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๓ เป็นที่บรรจุพระธาตุของพระมหาโมคคัลลานเถระ ส่วนพระธาตุเจดีย์องค์เล็กสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗ โดย “พญาสิงหนาทราชา” จากวัดพระธาตุดอยกองมูนี้ สามารถมองเห็นทัศนียภาพเมืองแม่ฮ่องสอนได้อย่างชัดเจนและสวยงามมาก

วัดก้ำก่อ (คำว่า “ก้ำก่อ” เป็นภาษาไต แปลว่า ดอกบุนนาค) ตั้งอยู่ตรงข้ามกับวัดพระนอน เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองแม่ฮ่องสอน สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๓ มีลักษณะสถาปัตยกรรมพิเศษ มีลักษณะพิเศษที่มีหลังคาคลุมทางเดินตั้งแต่ซุ้มทางเข้าสู่ศาลา นอกจากนี้ยังมีตำราภาษาไทยใหญ่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยใหญ่กับเจ้าอโนนรธามังช่อ

วัดพระนอน อยู่เชิงดอยกองมู เป็นที่ประดิษฐานพระนอนใหญ่ สร้างด้วยศิลปะไทยใหญ่ พ.ศ. ๒๔๑๘ องค์ขนาดยาว ๑๒ เมตร มีพุทธลักษณะงดงามมาก พระนางเมียะ ภริยาของพระยาสิงหนาทราชาเป็นผู้สร้าง

วัดหัวเวียงหรือวัดกลางเมือง อยู่ที่ถนนสิงหนาทบำรุง ตั้งอยู่ใจกลางเมือง ร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๖ เป็นที่ประดิษฐานของพระเจ้าพาราละแข่ง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องประจำเมืองที่มีความงดงามมากหล่อจำลองจาก “พระมหามุนี” โดยสร้างเป็นท่อนๆ ทั้งหมด ๙ ท่อน เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง

วัดจองคำ อยู่ติดสวนสาธารณะหนองจองคำ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๐ โดยช่างฝีมือชาวไทยใหญ่ มีศิลปะแบบต่างๆ มีแปลกและงดงาม หลังคาวัดเป็นรูปปราสาท เป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อโต มีขนาดหน้าตักกว้าง ๔.๘๕ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ โดยช่างฝีมือชาวพม่า และมีพระพุทธรูปปรานขนาดใหญ่ซึ่งจำลองมาจากพระศีศากยมุนี วัดสุทัศน์วรมหาวิหาร สาเหตุที่เรียกชื่อวัดจองคำ เนื่องจากเสาวัดประดับด้วยทองคำเปลว

วัดจองกลาง ตั้งอยู่ติดกับวัดจองคำ ภายในวิหารมีแท่นบูชาตั้งพระพุทธสิหิงค์จำลอง ตุ๊กตาแกะสลักด้วยไม้เป็นรูปคนและสัตว์เกี่ยวกับพระเวสสันดรชาดก และภาพประวัติเจ้าชายสิทธัตถะ ตลอดจนภาพแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนสมัยนั้น เป็นฝีมือของช่างไทยใหญ่จาก มัณฑเลย์

หนองจองคำ เป็นหนองน้ำกลางเมืองที่เกิดตามธรรมชาติ มีน้ำตลอดปี เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และใช้เป็นสถานที่จัดงานประเพณีที่สำคัญๆ ของจังหวัด

ตลาดสายหยุด (ตลาดเช้า) ตั้งอยู่ใกล้วัดหัวเวียง บริเวณถนนสิงหนาทบำรุงเริ่มตั้งแต่รุ่งสางไปจนถึงเย็นของทุกวัน นักท่องเที่ยวสามารถชมวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวแม่ฮ่องสอน (เวลาที่เหมาะสมสำหรับการชมตลาดควรเริ่มตั้งแต่เช้ามืดถึงประมาณ ๐๙.๐๐ น.)

<u>ตำบลผาบ่อง</u> ได้แก่

เขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังน้ำผาบ่อง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๒ ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ประมาณ ๑๒ กม. เป็นเขื่อนกั้นลำน้ำแม่สะมาด และผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อใช้ในตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ในบริเวณตัวเขื่อนมีศาลาพักผ่อนมีทิวทัศน์สวยงามเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ

น้ำตกห้วยตามข่อน ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๒ บ้านผาบ่องเหนือ อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนประมาณ ๑๕ กม.

บ่อน้ำร้อนผาบ่อง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๑๑ กม. มีบริเวณ พื้นที่ ๘ ไร่ มีบริการห้องอาบน้ำแร่ นวดแผนโบราณ ฯลฯ

น้ำตกห้วยหลวง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๐ บ้านหัวน้ำแม่สะกึด อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนประมาณ ๗ กม.

น้ำตกแม่สะกึด ตั้งอยู่หมู่ ๑๐ อยู่ห่างน้ำตกห้วยหลวงประมาณ ๑ กม. สูง ๑๒ เมตร น้ำตกมี ๓ ชั้น

อ่างเก็บน้ำนากระจง ตั้งอยู่หมู่ ๑๐ บ้านหัวน้ำแม่สะกึด อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ประมาณ ๘ กม.มีบ้านพักรับรองบริการแก่นักท่องเที่ยว

จุดชมวิวดอยสันฟ้า (ทะเลหมอก) ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๐ บ้านหัวน้ำแม่สะกึดเป็นที่พักริมทางไปตำบลห้วยปูลิง ชมทะเลหมอกในตอนเช้า ก่อนพระอาทิตย์ขึ้น

แหล่งท่องเที่ยวกระเหรี่ยงปาตอง (คอยาว) บ้านน้ำเพียงดิน เป็นหย่อมบ้านบริวารของบ้านห้วยเดื่อ หมู่ที่ ๓ นักท่องเที่ยวนิยมล่องเรือตามลำน้ำปาย ไปจนถึงบ้านน้ำเพียงดิน ใช้เวลาประมาณ ๑ ชม. ค่าเรือพร้อมคนขับ ๕๐๐ บาท รายได้ส่วนหนึ่งนำไปเป็นค่าใช้จ่ายของชาวกระเหรี่ยงคอยาว ตลอดเส้นทางที่ล่องเรือมีทัศนียภาพที่สวยงาม และนั่งเรือไปอีกประมาณ ๕ กม. จะถึงสถานีตำรวจน้ำเพียงดิน (สุดชายแดนไทย-พม่า) จากบ้านน้ำเพียงดินนี้สามารถล่องเรือเข้าเขตสหภาพเมียนม่าร์และถึงบริเวณที่เรียกกันว่า “ผาห่มน้ำ” ซึ่งเป็นอีกจุดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมไปกันเสมอ นอกจากนี้สามารถเดินทางโดยรถยนต์จากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ใช้เส้นทางหลวง ๑๐๘ ไปบ้านห้วยเดื่อตามทางหลวง ๑๒๕๐ ถึงบ้านน้ำเพียงดิน

เรือนประทับแรมโป่งแดง ตั้งในศูนย์โครงการพัฒนาตามพระราชดำริท่าโป่งแดง หมู่ที่ ๕ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๕ กม. เป็นศูนย์ทดลองเพาะปลูกพืชผลไม้และไม้ดอกชนิดต่างๆ และเลี้ยงหม่อนไหม บรรยากาศเหมาะแก่การพักผ่อน ตั้งอยู่บนเนินเขาเล็กๆ ด้านหน้ามีแม่น้ำปายไหลผ่านรอบๆ มีไม้ดอกไม้ประดับปลูกไว้อย่างสวยงามปัจจุบันมีบ้านพักรับรองบริการแก่นักท่องเที่ยว

โครงการพัฒนาบ้านเล็กในป่าใหญ่ “ห้วยเสือเฒ่า” เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง และกระเหรี่ยงปาตอง (คอยาว) และมีปางช้างสำหรับเดินทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

<u>ตำบลห้วยโป่ง</u> ได้แก่

บ้านยอดดอย (หมู่บ้านไมโครเวฟ) เป็นหมู่บ้านชาวม้ง หมู่ที่ ๑๑ ที่อาศัยอยู่บนดอยสูงกว่าระดับน้ำทะเล ๑,๐๐๐ ม. มีความเป็นอยู่ตามวิถีชีวิตเผ่าม้ง และการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ประมาณ ๔๐ กม.

น้ำตกแม่สะมาด อยู่ที่บ้านห้วยหมากกลาง หมู่ที่ ๔ เป็นน้ำตก ๒ ชั้น สูงประมาณ ๔๐ เมตร มีความสวยงามมาก ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ ๑.๕ กม. รถจักรยานยนต์สามารถเข้าไปถึงบริเวณใกล้น้ำตก

หนองเขียว อยู่ในหมู่บ้านหนองเขียว หมู่ที่ ๑๐ เป็นหนองน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ ท่ามกลางที่ราบเขาสูงมีน้ำตลอดทั้งปี

<u>ตำบลห้วยปูลิง</u> ได้แก่

โฮมสเตย์บ้านห้วยฮี้ อยู่ในบ้านห้วยฮี้ หมู่ที่ ๘ ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ๒๖ กม. บนเส้นทางถนนลูกรังเส้นแม่ฮ่องสอน-บ้านหัวน้ำแม่สะกึด-วัดจันทร์ กิจกรรมท่องเที่ยวที่สำคัญ พักโฮมสเตย์ศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกระเหรี่ยงแบบดั้งเดิม ชมกล้วยไม้ป่าร้อยกว่าชนิด และต้นไม้กระดังงาหายาก คือ มหาพรหมราชินี

ยอดดอยปุย อยู่ในเขตบ้านห้วยฮี้ หมู่ที่ ๘ สภาพพื้นที่ราบบนภูเขาสูง ไม่มีต้นไม้ใหญ่ อากาศหนาวเย็นตลอดปีเหมาะสำหรับการตั้งแคมป์ พักแรม มีทางเดินเท้าจากหมู่บ้านห้วยฮี้ถึงยอดดอยระยะทางประมาณ ๔ กม.

น้ำตกห้วยปูลิง บ้านห้วยตองก๊อ หมู่ที่ ๗ เป็นน้ำตกชั้นเดียว มีความสูงประมาณ ๑๕๐ เมตร มีทางเดินเท้าจากหมู่บ้านถึงน้ำตก ระยะทางประมาณ ๔ กม.

<u>ตำบลห้วยผา</u> ได้แก่

น้ำตกซู่ซ่า อยู่ในเขตบ้านแม่สุยะ หมู่ที่ ๒ เป็นน้ำตกที่ทะลุจากซอกเขาสูงยาวประมาณ ๑๐๐ ม. ขนานไปกับลำน้ำของ

อุทยานแห่งชาติถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาบ้านห้วยผา หมู่ที่ ๑ ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๑๗ กม. ตามทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๕ (แม่ฮ่องสอน-ปาย) ในถ้ำมีปลาพลวงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

ตลาดนัดการค้าชายแดนบ้านห้วยผึ้ง หมู่ที่ ๓ ตำบลห้วยผา เป็นโครงการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนกับสหภาพเมียนม่าร์

น้ำตกผาโพล้ อยู่ในเขตบ้านนาปลาจาด หมู่ที่ ๔ เป็นน้ำตกที่มีความสวยงามมาก ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

ล่องแพน้ำของ ตั้งบ้านน้ำของ ผ่านน้ำตกซู่ซ่า ถึงบ้านทุ่งกองมู หมู่ที่ ๓ ตำบลปางหมู

<u>ตำบลหมอกจำแป่</u> ได้แก่

ภูโคลนคันทรี่คลับ ตั้งอยู่บ้านแม่สะงา หมู่ที่ ๒ ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๑๕ กม. เป็นกิจการสปาเพื่อสุขภาพ นอกจากนี้มีกิจกรรมการขี่ม้าฟ่อ ชมทิวทัศน์ป่าเขาที่สวยงาม

น้ำตกผาเสื่อ อยู่ในเขตหมู่บ้านทบศอก หมู่ที่ ๘ ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นระยะทางประมาณ ๒๕ กม.น้ำตกแห่งนี้ไหลลงมาจากน้ำตกแม่สะงาในพม่า มี ๖ ขั้น ชั้นบนสุดอยู่ในป่าลึกเข้าไป ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๑ ชม. คือน้ำตกแม่สะงากลาง ถัดออกมาเป็นชั้นผายาว ผาลาด ผาเสื่อ ผาตั้ง ผาฮ้อม เป็นน้ำตกมีขนาดใหญ่ที่สวยงามและน้ำมากตลอดปี

พระตำหนักปางตอง อยู่ในเขตบ้านห้วยมะเขือส้ม หมู่ที่ ๕ ตำบลหมอกจำแป่ ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนประมาณ ๓๒ กม. ตั้งอยู่บนยอดเขาสูงที่บ้านปางตอง ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงปางตอง

บ้านรวมไทย (ปางอุ๋ง) เป็นบ้านบริวารของบ้านห้วยมะเขือส้ม หมู่ที่ ๕ อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนประมาณ ๕๐ กม. สามารถเที่ยวชมวิถีชีวิตชาวเขาหลากเผ่า ชิมกาแฟสดจากสวน ทัศนียภาพของป่าสนล้อมรอบอ่างเก็บน้ำ สวนไม้ดอกเมืองหนาวที่สวยงามนอกจากนี้ยังมีสถานที่สำหรับกางเต็นท์และบ้านพักไว้บริการนักท่องเที่ยว

บ้านรักไทย เป็นหมู่บ้านชาวจีนฮ่อ หมู่ที่ ๖ เป็นหมู่บ้านชายแดนไทย- พม่า มีอากาศเย็นตลอดปี และมีทิวทัศน์ที่น่าชมยิ่ง เป็นหมู่บ้านที่ปลูกและจำหน่ายชาชั้นดีของอำเภอ

<u>ตำบลปางหมู</u> ได้แก่

กระเหรี่ยงปาตอง (คอยาว) บ้านในสอย อยู่ในเขตบ้านในสอย หมู่ที่ ๔ อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนประมาณ ๑๖ กม.

แหล่งน้ำผลิตน้ำมันงาโดยกังหันน้ำ ตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านสบสอย หมู่ที่ ๗ อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนประมาณ ๑๕ กม. ชมการใช้พลังน้ำในการผลิตน้ำมันงา และสามารถซื้อของที่ระลึกได้โดยเฉพาะน้ำมันงา

ล่องแพน้ำปาย

๑.) บ้านสบป่อง หมู่ที่ ๖ ตำบลปางหมู ผ่านบ้านท่าโป่งแดง ถึงบ้านห้วยเดื่อ หมู่ที่ ๓ ตำบลผาบ่อง

๒.) สะพานแขวน บ้านสบสอย หมู่ที่ ๗ ตำบลปางหมู ถึงบ้านสบป่อง หมู่ที่ ๖ ตำบลปางหมู

๓.) บ้านทุ่งกองมู หมู่ที่ ๓ ตำบลปางหมู ถึงบ้านสบป่อง หมู่ที่ ๖ ตำบลปางหมู

สะพานซูตองเป้ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำจากไม้ไผ่สาน ความยาวประมาณ ๕๐๐ เมตร ถือว่าเป็นสะพานไม้ไผ่สานที่ยาวที่สุดในประเทศไทย เกิดจากแรงกายแรงใจและแรงศรัทธา

ของพระภิกษุสามเณร และชาวบ้านกุงไม้สัก ร่วมกันสร้างขึ้นทอดข้ามแม่น้ำแม่สะงาข้ามทุ่งนาของชาวบ้าน เชื่อมระหว่างสวนธรรมภูสมะกับหมู่บ้านกุงไม้สัก เพื่อให้พระภิกษุสามเณรจากสวนธรรมภูสมะเดินบิณฑบาต รวมถึงชาวบ้านเกษตรกรที่อยู่ในบริเวณนั้นได้เดินข้ามสัญจรไป-มา คำว่า “ซูตองเป้” เป็นภาษาไทยใหญ่ แปลว่า “อธิษฐาน”

๑.๔ วิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

๑. วิสัยทัศน์

“เมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เปิดประตูสู่ตะวันตก ยกระดับคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจให้ยั่งยืน บนพื้นฐานแห่งความพอเพียง”

๒. เป้าประสงค์รวม (Objective)

๒.๑ สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิถีชีวิตวัฒนธรรม สุขภาพ เกษตรปลอดภัย และการค้าชายแดน

๒.๒ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาการศึกษา การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข การพัฒนาคน สังคม และการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๓ เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเพณีวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพในเชิงนิเวศ วิถีชีวิตวัฒนธรรม สุขภาพ และเกษตรปลอดภัย	**เป้าประสงค์ที่ ๑** พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพในเชิงนิเวศ วิถีชีวิต สุขภาพ เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว	**ตัวชี้วัดที่ ๑ :** ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของจำนวนแหล่งท่องเที่ยว	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ ส่งเสริมให้เป็น **“เมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสุขภาพ”** แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๒ ฟื้นฟู อนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๓ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานปลอดภัยและส่งเสริมให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดปี แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๔ พัฒนาศักยภาพของบุคลากร และยกระดับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๕ ส่งเสริมการเกษตรปลอดภัย วนเกษตร เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๖ ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพในเชิงนิเวศ วิถีชีวิตวัฒนธรรม สุขภาพ และเกษตรปลอดภัย(ต่อ)	**เป้าประสงค์ที่ ๒** เพิ่มประสิทธิภาพโครงข่ายคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวกเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว	**ตัวชี้วัดที่ ๒ :** จำนวนโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการพัฒนา	แนวทางการพัฒนาที่ ๒.๑ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว
	เป้าประสงค์ที่ ๓ ส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP และวิสาหกิจชุมชน	**ตัวชี้วัดที่ ๓:** ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP และวิสาหกิจชุมชน	แนวทางการพัฒนาที่ ๓.๑ ส่งเสริมและยกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP และวิสาหกิจชุมชนนวัตกรรมใหม่ ให้ได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มมูลค่า แนวทางการพัฒนาที่ ๓.๒ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : ส่งเสริมและพัฒนาการค้า การลงทุน และการค้าชายแดน	**เป้าประสงค์ที่ ๑:** การค้าการลงทุน มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของมูลค่าการค้าชายแดน	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ พัฒนาระบบ Logistic เพื่อรองรับการเปิดด่านสู่ประเทศเมียนมา, กลุ่ม ASEAN และกลุ่ม BIMSTEC แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๒ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน และยกระดับให้เป็นด่านถาวร แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๓ ส่งเสริมพัฒนาการค้าการลงทุน และการค้าชายแดน
		ตัวชี้วัดที่ ๒: จำนวนที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการ และนักลงทุน	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๔ ยกระดับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อการท่องเที่ยววัฒนธรรมและเปิดประตูสู่ตะวันตก แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๕ ส่งเสริมการค้าตลาดชุมชน ผลผลิตและผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรปลอดภัย
	เป้าประสงค์ที่ ๒ ส่งเสริมพัฒนาสนับสนุนผลิตภัณฑ์และผู้ประกอบการของจังหวัดแม่ฮ่องสอนให้มีศักยภาพสามารถแข่งขันได้	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** ปริมาณร้อยละของรายได้ของผู้ประกอบการที่ได้รับเพิ่มขึ้น	กลยุทธ์ ๑.๑ ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนา ยกระดับผลิตภัณฑ์ นวัตกรรม และมาตรฐาน เพื่อสามารถแข่งขันได้ กลยุทธ์ ๑.๒ พัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาคน สังคม การบริการภาครัฐ และพลังงานทดแทน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต	**เป้าประสงค์ที่ ๑** ครัวเรือนตกเกณฑ์ จปฐ. ลดน้อยลง	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** ครัวเรือนที่ยากจนพัฒนาได้คงเหลือร้อยละ .	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ ส่งเสริมครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ.ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการเพิ่มประสิทธิภาพของผลผลิตทางการเกษตรและแปรรูปสินค้าเกษตร ปลอดภัย และพัฒนาฝีมือแรงงานให้ได้มาตรฐาน
		ตัวชี้วัดที่ ๒: ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของแรงงานได้รับการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๒ ส่งเสริมให้ประชาชนมีไฟฟ้า และน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค
	เป้าประสงค์ที่ ๒ เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** ร้อยละของผู้เรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานของประเทศ	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ : พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งในและนอกระบบ โดยบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน
		ตัวชี้วัดที่ ๒ : อัตราการเรียนต่อของนักเรียนในแต่ละระดับเพิ่มขึ้น	แนวทางการพัฒนาที่ ๒.๑ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาในทุกระดับ เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน แนวทางการพัฒนาที่ ๒.๒ พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกทาง การศึกษา และส่งเสริมเทคโนโลยีที่ทันสมัย
		ตัวชี้วัดที่ ๓: อัตราการมีงานทำของนักศึกษาที่จบการศึกษาแล้ว	แนวทางการพัฒนาที่ ๓.๑ เพิ่มโอกาสและพัฒนาทักษะในการทำงานให้กับนักเรียน นักศึกษา และเยาวชน
		ตัวชี้วัดที่ ๔: ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของคนอายุ ๑๖-๖๐ ปีเต็ม อ่านออก/เขียนได้	

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาคน สังคม การบริการภาครัฐ และพลังงานทดแทน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต (ต่อ)	**เป้าประสงค์ที่ ๓** ประชาชนได้รับการบริการภาครัฐอย่างทั่วถึง	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** อัตราการตายของทารกต่อการเกิดมีชีพ **ตัวชี้วัดที่ ๒:** จำนวนผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ได้รับบริการเพิ่มขึ้น	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ พัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข และระบบการให้บริการที่มีคุณภาพ แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๒ พัฒนาระบบสวัสดิการ การบริการภาครัฐ และโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน แนวทางการพัฒนาที่ ๒.๑ ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ได้รับบริการภาครัฐอย่างทั่วถึง แนวทางการพัฒนาที่ ๒.๒ ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน
	เป้าประสงค์ที่ ๔ การสืบทอดศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** จำนวนกิจกรรมการสืบทอดทางศาสนา ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น กลุ่มชาติพันธุ์	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ : ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของกลุ่มชาติพันธ์
	เป้าประสงค์ที่ ๕ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการตามพระราชดำริ โครงการหลวง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ขยายผลสู่ชุมชน/หมู่บ้าน และสถานศึกษาในพื้นที่อย่างทั่วถึง	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** จำนวนที่เพิ่มขึ้นของชุมชน/หมู่บ้าน สถานศึกษา ที่ได้รับการขยายผลการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ และโครงการหลวง	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ : ขยายผลการเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการตามพระราชดำริ โครงการหลวง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสู่พื้นที่เป้าหมาย

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาคน สังคม การบริการภาครัฐ และพลังงานทดแทน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต (ต่อ)	**เป้าประสงค์ ที่ ๖** ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** ระดับความสำเร็จในการส่งเสริมพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ : พัฒนาและส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : การจัดการ อนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	**เป้าประสงค์ ที่ ๑** เพิ่มความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** จำนวนพื้นที่ป่าไม่ถูกบุกรุกทำลายเพิ่มมากขึ้น	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ปลูกป่าสร้างรายได้ พัฒนาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ
		ตัวชี้วัดที่ ๒: ร้อยละของจำนวนวันที่มีปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กเฉลี่ยรายวันอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน	แนวทางการพัฒนาที่ ๒.๑ ป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่าโดยกระบวนการมีส่วนร่วม
		ตัวชี้วัดที่ ๓: จำนวนการเกิดจุดพิกัดความร้อน (Hotspot) ในจังหวัด	แนวทางการพัฒนาที่ ๔.๑ การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและขยะอันตราย
		ตัวชี้วัดที่ ๔: ระดับความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะ	

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : การจัดการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (ต่อ)		**ตัวชี้วัดที่ ๕:** ระดับความสำเร็จของการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรลุ่มน้ำ	แนวทางการพัฒนาที่ ๕.๑ การจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำ แนวทางการพัฒนาที่ ๕.๒ ส่งเสริมเกษตรกรปลูกพืชเชิงวนเกษตรและให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้
ยุทธศาสตร์ที่ ๕ : การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและตามแนวชายแดน	**เป้าประสงค์ที่ ๑** ปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ และสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** จำนวนกิจกรรมการจัดงานเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ และสร้างความปรองดองสมานฉันท์	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ จัดกิจกรรมการจัดงานเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ และสร้างความปรองดองสมานฉันท์
	เป้าประสงค์ที่ ๒ หมู่บ้าน/ชุมชน ปลอดภัยยาเสพติด	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** ร้อยละของจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติด	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ ส่งเสริมให้หมู่บ้าน/ชุมชนเป็นหมู่บ้านสีขาว ๑๐๐%
	เป้าประสงค์ที่ ๓ สร้างความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** ร้อยละที่ลดลงของการเกิดคดีประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สินเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๓ ปี	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
		ตัวชี้วัดที่ ๒: จำนวนผู้หลบหนีเข้าเมืองและแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายลดลง	

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๕ : การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและตามแนวชายแดน (ต่อ)	**เป้าประสงค์ที่ ๔** ผลกระทบจากสาธารณภัยลดลง	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** ร้อยละของชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นเครือข่ายเตือนภัย	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน
	เป้าประสงค์ที่ ๕ หมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงอันเนื่องมาจากพระราชดำริและหมู่บ้านยามชายแดนสามารถพึ่งพาตนเองได้	**ตัวชี้วัดที่ ๑:** จำนวนหมู่บ้านที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนา	แนวทางการพัฒนาที่ ๑.๑ ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงอันเนื่องมาจากพระราชดำริและหมู่บ้านยามชายแดน